

3. Гнатик К.Б. (2020) Структура професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5 «Педагогічні науки: реалії та перспективи»*. Вип. 73. Т. 1. С. 58–61
4. Клибанівська Т.М. (2020) Професійна ідентичність: теоретичний аспект. *Теорія і практика сучасної психології*. № 1. Т. 2. С. 52–56.
5. Кузьміна І.П. (2015) Структура професійної ідентичності майбутніх фахівців технічного профілю. *Технологія розвитку інтелекту*. Т. 1. Вип 9.
6. Левченко В.В. (2020) Психологічний супровід становлення професійної ідентичності особистості в умовах невизначеності. *Психологія особистості на сучасному ринку праці. Монографія*. Херсон. Олді-плюс. С. 168–180.
7. Макарова О.П. (2019) Професійна ідентичність: структура та особливості. *Теорія і практика сучасної психології*. № 3. Т. 1. С. 77–8
8. Романишина О.Я. (2015) Професійна ідентичність майбутніх учителів нематематичних спеціальностей: теорія і практика. *Монографія*. Тернопіль. «Вектор». 352 с.
9. Троян Г. В. (2018). Поняття професійної ідентичності майбутнього вчителя у вітчизняних та зарубіжних психолого-педагогічних розвідках. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 51. С. 407–411.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-546-7-41>

## **ПІДГОТОВКА ДОКТОРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНЬО-ТВОРЧИХ СТАНДАРТІВ**

**Товарницька І. О.**

*аспірантка 2-го року навчання кафедри камерного ансамблю,  
Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової  
м. Одеса, Україна*

**Щербакова О. К.**

*творчий керівник та науковий консультант,  
кандидат мистецтвознавства, професор  
м. Одеса, Україна*

Впровадження освітньо-творчого рівня «доктор мистецтва» є відносно новим явищем для української вищої освіти, однак давно

апробованим у міжнародній практиці. У статті О. Безгіна «Флорентійські принципи для підготовки доктора мистецтва» описана історія виникнення кваліфікації «доктор мистецтва» та необхідність її введення: *«У галузях мистецтв трьохрічна програма на здобуття ступеня доктора наук Doctor of Arts (DA) уперше була запропонована на засіданні Асоціації американських університетів у 1932 році через зростання потреби у кваліфікованих кадрах, які змогли б не тільки проводити дослідження, а й викладати курси дисциплін для бакалаврату в університетах. Прибічники ступеня доктор мистецтва (DA) стверджували, що тривалий, спеціалізований науковий характер підготовки доктора філософії та дисертаційне дослідження не відповідають підготовці кадрів для багатьох творчих мистецьких спеціальностей»* [1, с.148]. Також, у статті Безгіна наголошується, що ступінь доктору мистецтва (DA) має освітній рівень, еквівалентний доктору філософії (PhD), проте з дещо іншим спрямуванням: якщо PhD орієнтований на фундаментальне наукове дисертаційне дослідження, то DA зосереджується на створенні нового мистецького продукту та вдосконаленні педагогічних навичок [1, с.150].

Можливість отримання кваліфікації «доктор мистецтва» в Україні визначена Законом «Про вищу освіту» у 2014 р., а вже Постановою Кабінету Міністрів №865 від 24.08 2018 р. був затверджений Порядок здобуття данного освітньо-творчого ступеня та навчання в асистентурі-стажуванні [6]. У третьому розділі відповідної Постанови КМУ визначено, що освітньо-творча програма повинна охоплювати освітню, художню, дослідницьку й педагогічну складові та формувати шість груп компетентностей – глибинні фахові знання, художні навички, науково-педагогічну майстерність, філософські методи, універсальні дослідницькі вміння й мовну компетентність [3, с.74]. Саме цей нормативний акт уперше конкретизував поняття асистентури-стажування та творчої аспірантури, що стали етапами підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти.

Як зазначають О. Безгін та О. Успенська, реформа мистецької освіти в Україні має на меті наблизити результати навчання до вимог сучасного культурного ринку та забезпечити мистецькі заклади висококваліфікованими педагогічними кадрами: *«В усіх програмах як для навчання доктора філософії, так і доктора мистецтва підкреслюється, що, насамперед, програма спрямована на розвиток науковців, здатних критично і творчо мислити в галузі своєї діяльності, вирішувати нагальні проблеми. У програмах особливо підкреслюється можливість працевлаштування здобувачів ступеня на академічних посадах після завершення навчання»* [2, с.171]. У тій самій статті зазначено, що план навчального процесу докторанта має формуватися з урахуванням його індивідуальних сильних сторін та включати дисципліни, спрямовані на:

- поглиблення теоретичної підготовки здобувача;

- удосконалення рівня виконавської та педагогічної майстерності;
- здобуття інших компетентностей, необхідних для продукування та реалізації ідей;
- розвиток дослідницьких навичок
- практику написання наукових робіт і публічної апробації результатів;
- володіння іноземною мовою для презентації наукових досліджень на міжнародному рівні [2, с.174].

Отже, здобувач ступеня «доктор мистецтва» має демонструвати високий рівень творчої майстерності, здатність до самостійного продукування мистецьких ідей та вміння аналізувати власну діяльність.

Підготовка докторів мистецтва (галузь знань «02 Культура і мистецтво», за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво») в Україні активно

розгортається в кількох провідних мистецьких закладах: Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського, Львівській національній музичній академії імені М. В. Лисенка, Харківському університеті мистецтв імені І. П. Котляревського, Дніпровській академії музики та Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової.

Практичне втілення концепції підготовки докторів музичного мистецтва розглянемо на прикладі Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової. Згідно з Положенням про асистентуру-стажування та творчу аспірантуру ОНМА ім. А. В. Нежданової, здобуття ступеня доктора мистецтва зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» передбачає два етапи:

1. перший – асистентура-стажування (1 рік, денна форма навчання);
2. другий – творча аспірантура (2 роки, денна форма навчання) [5].

Протягом трьох років навчання здобувачі кваліфікації «доктор мистецтва» в ОНМА ім. А. В. Нежданової крім профільних практичних предметів вивчають, зокрема: «Проектування в галузі культури та мистецтв» (Наталія Попель), «Артистичні основи музично-виконавської діяльності» (Іван Єргів), «Актуальні проблеми сучасного музикознавства» і «Психологію мистецтва» (Олександра Самойленко), «Українську музикознавчу мову» (Лариса Орехова), «Професійні засади вищої музичної освіти» (Сергій Шип), «Інформаційно-комунікативні засади творчої діяльності» (Кіра Майденберг-Годорова), «Іноземна мова (англійська)» (Алла Лісовська), «Філософія» (Олексій Роджеро). Усі вищезазначені навчальні курси спрямовані на практичну реалізацію положень, визначених нормативними документами, та забезпечують досягнення очікуваних результатів підготовки доктора мистецтва.

Інформацію щодо вимог до творчого проекту здобувача освіти знаходимо в Освітньо-творчій програмі Одеської національної музичної

академії імені А. В. Нежданової. У документі зазначено, що творча мистецька складова проєкту презентує оригінальну виконавську програму або авторський твір у контексті сучасної музичної естетики, тоді як дослідницька складова передбачає самостійне наукове обґрунтування, яке пропонує розв'язання комплексної теоретичної або практичної проблеми у сфері музичного мистецтва. Особливу увагу приділено єдності творчої та дослідницької частин, академічній доброчесності, публічності захисту та розміщенню проєкту у відкритому доступі на офіційному веб-ресурсі академії [4].

Таким чином, система підготовки доктора музичного мистецтва в Україні сьогодні розвивається у відповідності до європейських стандартів та опори на національні освітні традиції. У якості її ключових характеристик можна виділити поєднання творчості, дослідження й педагогіки, відкритість та публічність оцінювання, індивідуальна освітня траєкторія й орієнтація на формування нової генерації викладачів-митців, здатних забезпечити якісний розвиток музичної культури та освіти в Україні.

### Література:

1. Безгін, О. І. Флорентійські принципи для підготовки доктора мистецтва. *Культурологічна думка*, 18(2), 2020. <https://doi.org/10.37627/2311-9489-18-2020-2.147155> С.147–155.
2. Безгін, О. І. та Успенська, О. Ю. Методичне забезпечення вітчизняного мистецько-освітнього простору: підготовка докторів мистецтва. *Культурологічна думка*, 21(1), 2022. <https://doi.org/10.37627/2311-9489-21-2022-1>. С. 168-178.
3. Жулковський Б. Підготовка здобувачів освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва в Україні (узагальнення досвіду першого п'ятиріччя на прикладі спеціальності 025 «Музичне мистецтво»). *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, № 4 (61), 2023. С. 71-85.
4. Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Освітня програма та плани творчої аспірантури. URL.: <https://odma.edu.ua/osvita/tvorcha-aspirantura/osvitnya-programa-ta-plany/> (дата звернення: 10.10.2025).
5. Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Разові ради за спеціальністю 025 Музичне мистецтво «Доктор мистецтва». URL.: <https://odma.edu.ua/nauka/dysertacijna-rada/razovi-rady-za-speczialnistyu-025-muzychne-mysteczstvo-doktor-mysteczstv/> (дата звернення: 10.10.2025).
6. Порядок здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні. Постанова Каб. Міністрів України від 24. 10. 2018 р. №865. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/865-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.10.2025).